

Recenzja
rozprawy doktorskiej mgr. Adama Staszczyka
**pt. „Analiza konwergencji dochodowej i cenowej wybranych krajów UE –
ujęcie ekonometryczne”**

wykonana na zlecenia Komitetu Naukowego Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu
Ekonomicznego w Katowicach

1. Uwagi wstępne

Recenzowana rozprawa doktorska została napisana pod opieką naukową prof. dr. hab. Włodzimierza Szkutnika w Katedrze Metod Statystyczno-Matematycznych w Ekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Jest to opracowanie naukowe liczące 229 stron. Składa się ze wstępu (5 stron); dwunastu rozdziałów merytorycznych (147 stron) podzielonych na dwie części, teoretyczną i analityczną (każda po sześć rozdziałów); podsumowania pracy (7 stron); bibliografii (165 pozycji), spisu innych źródeł niż prace naukowe (14 pozycji); spisu tabel (19 pozycji) i rysunków (23 pozycje); załącznika (w postaci dodatków A, B, C i D) zawierającego niezamieszczone w zasadniczej części pracy tabele, przedstawiające wykorzystane w części empirycznej dane oraz wyniki oszacowanych modeli. Praca ta stanowi wieloaspektowe studium teoretyczno-empiryczne poświęcone analizie konwergencji dochodowej i cenowej wybranych krajów UE z wykorzystaniem metod ekonometrycznych.

Mając na uwadze Art. 13.1. *jednolitego tekstu ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789)*, rozprawę doktorską mgr. Adama Staszczyka oceniono uwzględniając następujące kryteria: znaczenie podjętego problemu badawczego, poprawność w sformułowaniu celu i tezy pracy, zastosowane metody badawcze, strukturę i stronę warsztatową rozprawy.

2. Znaczenie podjętego problemu badawczego

Oceniając zasadność i trafność podjętej problematyki badawczej należy stwierdzić, że analiza konwergencji dochodowej i cenowej jest ważna dla szerokiego spektrum interesariuszy, ponieważ pomaga w zrozumieniu i dostosowaniu się do zmian w gospodarkach i cenach, co ma istotne implikacje dla polityki, inwestycji, strategii biznesowych i badań naukowych. W szczególności istotne i niezwykle aktualne są badania dotyczące konwergencji dochodowej i cenowej w kontekście Unii Europejskiej z kilku istotnych powodów:

- Unia Europejska jest przykładem jednych z najważniejszych i najbardziej zaawansowanych procesów integracji regionalnej na świecie. Badanie konwergencji dochodowej i cenowej między krajami UE jest kluczowe, aby zrozumieć, czy ten proces przynosi oczekiwane efekty w postaci zbliżania się gospodarek państw członkowskich. To podstawowe pytanie, które ma znaczenie zarówno teoretyczne, jak i praktyczne.
- Nierówności dochodowe i cenowe między krajami UE mogą prowadzić do napięć społecznych i politycznych. Analiza konwergencji pomaga zrozumieć, czy te nierówności się zmniejszają czy też zwiększają, co ma wpływ na stabilność regionu i harmonię społeczną.
- Wyniki analizy konwergencji dochodowej i cenowej dostarczają istotnych informacji decydentom politycznym i instytucjom europejskim na temat skuteczności polityki gospodarczej. Jeśli konwergencja jest niska lub brak jej w ogóle, może to sugerować potrzebę dostosowania strategii ekonomicznych.
- Dla przedsiębiorstw działających na rynkach europejskich, analiza konwergencji cenowej jest istotna, ponieważ wpływa na konkurencyjność produktów i usług. Rozumienie, czy ceny zbliżają się do siebie, ma wpływ na strategie cenowe firm.
- Inwestorzy, zarówno krajowi, jak i międzynarodowi, podejmują decyzje inwestycyjne oparte na analizie rynków i warunków ekonomicznych w różnych krajach UE. Zrozumienie konwergencji cenowej i dochodowej jest kluczowe dla oceny ryzyka i potencjalnych korzyści z inwestycji.
- Aktualność tej problematyki podkreślały kryzysy gospodarcze, takie jak kryzys finansowy w 2008 roku oraz pandemia COVID-19. Te wydarzenia miały istotny wpływ na gospodarki krajów UE, co czyni analizę konwergencji jeszcze bardziej pilną, aby zrozumieć, jakie efekty miały na zbliżanie się lub oddalanie gospodarek.

- Analiza konwergencji jest kluczowa dla oceny skutków polityki fiskalnej i monetarnej na kraje UE. Rozumienie, jakie efekty mają te narzędzia na poziom cen i dochodów, jest niezbędne dla efektywnego zarządzania gospodarkami krajowymi i unijnymi.

Podsumowując, analiza konwergencji dochodowej i cenowej w krajach UE ma ogromne znaczenie zarówno z punktu widzenia teoretycznego, jak i praktycznego. Pomaga zrozumieć dynamikę ekonomiczną regionu, wspiera proces podejmowania decyzji politycznych i biznesowych oraz ma wpływ na życie obywateli. Aktualność tej problematyki podkreślają wydarzenia gospodarcze i społeczne, które miały miejsce w ostatnich latach.

Biorąc to wszystko pod uwagę, należy stwierdzić, że podjęty w pracy problem konwergencji dochodowej i cenowej wybranych krajów UE jest aktualny i trafny. Jest on także ważny z poznawczego, naukowego i empirycznego punktu widzenia, a zatem spełnia wymagania stawiane w tym względzie dysertacjom doktorskim. Reasumując, wybór problematyki badawczej i tematu dysertacji należy ocenić wysoko.

3. Cel i tezy pracy

Autor jako główny cel pracy przyjął (cyt.) *„jednoczesne porównanie procesów konwergencyjnych w aspekcie gospodarczym oraz cenowym, tzn. próba znalezienia odpowiedzi na pytanie „czy tempo wzrostu poziomu cen, idące niejako w parze ze wzrostem gospodarczym, przewyższa tempo wzrostu gospodarczego?”*”. Jego zdaniem *„Rzetelna odpowiedź na tak postawione pytanie może pomóc w ocenie czy procesy gospodarcze jakie zachodzą w badanej grupie gospodarek mają pozytywny czy negatywny wpływ na gospodarstwa domowe. Jeżeli bowiem tempo konwergencji gospodarczej nie nadąga za tempem zbiegania poziomów cen, może to oznaczać negatywny wpływ na gospodarstwa domowe, które w pierwszej kolejności poniosą koszt tej zbieżności w postaci podwyższonych kosztów życia a dopiero w drugiej kolejności odczują korzyści płynące z konwergencji gospodarczej i wzrostu gospodarczego – czy szerzej rozumianego rozwoju gospodarczego, za którym idzie poprawienie warunków życia”*. Następnie, w nawiązaniu do określonego celu pracy postawił hipotezę główną (HIPO): *„Tempo zbieżności (typu β oraz σ) dochodowej w badanej grupie krajów członkowskich Unii Europejskiej przekracza analogiczne tempo zbieżności cenowej (dla ogólnego poziomu cen i/lub w podziale na poszczególne działy klasyfikacji COICOP)”* oraz ściśle z nią związane cztery hipotezy pomocnicze:

- (HIP1): „W badanej grupie krajów członkowskich Unii Europejskiej zachodzi zjawisko konwergencji dochodowej typu β ”,
- (HIP2): „W badanej grupie krajów członkowskich Unii Europejskiej zachodzi zjawisko konwergencji dochodowej typu σ ”,
- (HIP3): „W badanej grupie krajów członkowskich Unii Europejskiej zachodzi zjawisko konwergencji cenowej typu β dla ogólnego poziomu cen i/lub w podziale na poszczególne działy klasyfikacji COICOP”,
- (HIP4): „W badanej grupie krajów członkowskich Unii Europejskiej zachodzi zjawisko konwergencji cenowej typu σ dla ogólnego poziomu cen i/lub w podziale na poszczególne działy klasyfikacji COICOP”.

Oceniając poprawność określonego celu rozprawy należy stwierdzić, że jest on odpowiednio sformułowany i ściśle związany z jej tytułem oraz podjętą problematyką badawczą. Cel pracy zakłada analizę dwóch równoległych procesów konwergencyjnych - dochodowego i cenowego. Jest to logiczne i spójne z problematyką badawczą pracy, która koncentruje się na badaniu konwergencji dochodowej i cenowej w kontekście wybranych krajów UE. Porównanie obu procesów pozwala na pełniejsze zrozumienie, czy wzrost gospodarczy idzie w parze z równomiernym wzrostem cen. Autor wskazuje kluczowe pytanie badawcze, które jest zgodne z celem pracy - "czy tempo wzrostu poziomu cen, idące niejako w parze ze wzrostem gospodarczym, przewyższa tempo wzrostu gospodarczego?". To pytanie jest istotne i ściśle związane z analizą konwergencji dochodowej i cenowej, co sprawia, że cel pracy jest klarowny i zrozumiały. Praca ma za zadanie badać złożoną problematykę, która dotyczy zarówno aspektów gospodarczych, jak i cenowych. Cel pracy, który zakłada jednocześnie rozważanie tych dwóch obszarów, uwzględnia tę złożoność i może dostarczyć bardziej wszechstronnych wniosków i analiz.

Należy także uznać, że główna hipoteza badawcza jest poprawnie postawiona. Wprost odnosi się do celu pracy, który zakłada porównanie konwergencji dochodowej i cenowej. Sformułowanie hipotezy wyraźnie precyzuje, w jaki sposób te dwa procesy zostaną porównane, tj. przez zestawienie tempa zbieżności typu β oraz σ . Hipoteza zakłada także, że tempo zbieżności dochodowej będzie przekraczać tempo zbieżności cenowej. To istotne założenie wpisujące się w kontekst analizy, która ma zbadać, czy wzrost poziomu cen jest zrównoważony wobec wzrostu dochodów w badanych krajach UE. Ponadto uwzględnia możliwość analizy zbieżności cenowej nie tylko ogólnie, ale również w podziale na

poszczególne działy klasyfikacji COICOP. To podejście odzwierciedla bardziej szczegółową analizę, co może dostarczyć bardziej precyzyjnych i praktycznych wniosków. Również pozytywnie należy ocenić postawione hipotezy pomocnicze, które ściśle nawiązują do hipotezy głównej.

Podsumowując, cel pracy, który polega na jednoczesnym porównaniu procesów konwergencyjnych w aspekcie gospodarczym i cenowym, jest właściwie określony, nawiązuje do problematyki badawczej pracy oraz jest zgodny z tytułem. Jest to kluczowy element wskazujący na spójność i logiczność badania oraz na to, że analiza przyniesie odpowiedzi na istotne pytania związane z konwergencją w wybranych krajach UE. Z kolei, sformułowane hipotezy badawcze są zgodne z celem pracy, klarowne i precyzyjne, co pozwoli na przeprowadzenie konkretnych analiz i wniosków dotyczących konwergencji dochodowej i cenowej w badanych krajach UE. Hipotezy stanowią logiczny kierunek badań, który będzie można zweryfikować na podstawie dostępnych danych i analiz ekonometrycznych.

Sformułowany cel oraz hipotezy badawcze świadczą o tym, że w pracy poruszana jest istotna z punktu widzenia teorii i praktyki problematyka związana z analizą konwergencji dochodowej i cenowej wybranych krajów UE. Jest ona umiejętnie osadzona w istniejącym dorobku teoretycznym i empirycznym a sposób rozwiązania problemów związanych z realizacją celu i weryfikacją postawionych hipotez świadczy o tym, że Autor posiada stosowną wiedzę teoretyczną w zakresie dyscypliny ekonomia i opanował stosowane w niej metody badawcze.

4. Metodyka badań i źródła informacji

W recenzowanej rozprawie zastosowano różnorodne i odpowiednio dobrane metody badawcze. W ramach tych metod, między innymi wykorzystano analizę piśmiennictwa. Dzięki temu można było potwierdzić uzasadnienie oraz oryginalność podjętego problemu badawczego, zidentyfikować, co zostało już omówione w literaturze przedmiotu i co jeszcze pozostaje do zbadania oraz wykazać potrzebę przeprowadzenia odpowiednich badań w tej dziedzinie. To z kolei umożliwiło sformułowanie celu i hipotez badawczych. W dążeniu do osiągnięcia tego celu i zweryfikowania postawionych hipotez, wykorzystano metody ekonometryczne i statystyczne, w tym analizę danych oraz techniki wnioskowania

statystycznego. Naturalnie, na etapie badań przeprowadzono także krytyczną analizę piśmiennictwa zarówno zagranicznego, jak i krajowego.

Również należy uznać za satysfakcjonujący dobór źródeł informacji. Badanie konwergencji dochodowej oraz cenowej opierało się na danych publikowanych przez Eurostat. Dodatkowo, w celu uzupełnienia dostępnych danych, wykorzystano informacje udostępniane przez Bank Światowy. Wykorzystanie ujednoczonych baz danych Eurostatu oraz Banku Światowego umożliwiło zbieranie wskaźników z szerokiego zakresu obszarów, takich jak rachunki narodowe, edukacja, demografia, ceny, inwestycje czy zdrowie. Dzięki korzystaniu z tych źródeł udało się uniknąć potencjalnych niezgodności metodologicznych, które mogłyby się pojawić w przypadku skorzystania z wielu różnych źródeł danych.

Na szczególną uwagę i wysoka ocenę zasługuje opis metod badawczych i źródeł informacji wykorzystanych w części empirycznej pracy przedstawiony w rozdziale siódmym „Wprowadzenie do założeń modelowych”. W przejrzysty sposób przedstawi on zastosowaną przez Autora strategię empiryczną umożliwiającą osiągnięcie zamierzonego celu pracy.

Reasumując, w odniesieniu do celu pracy i weryfikowanych w niej hipotez badawczych należy uznać, że Autor właściwie dobrał metody badawcze i źródła informacji. To świadczy zarówno o jego solidnej wiedzy teoretycznej, jak i zdolności do samodzielnego prowadzenia prac naukowych.

5. Struktura i treść pracy

Struktura pracy jest poprawna i podporządkowana przyjętej koncepcji badawczej. Zasadnicza jej część obejmuje wstęp, dwanaście rozdziałów merytorycznych podzielonych na część teoretyczną i część analityczną (każda po sześć rozdziałów) oraz podsumowanie pracy. We wstępie, dokładnie opisano problematykę, przedstawiono główny problem badawczy oraz uzasadnienie podjęcia tego tematu. Sformułowano także cel pracy i postawiono hipotezy badawcze. Niestety brakuje w nim opisu zawartości poszczególnych rozdziałów.

Część teoretyczna pracy składa się z sześciu rozdziałów: Rozwój a wzrost gospodarczy; Konwergencja gospodarcza w kontekście wybranych modeli wzrostu gospodarczego; Konwergencja dochodowa – definicja pojęcia oraz rodzaje; Konwergencja cenowa – podstawy teoretyczne; Klasyczne metody badania konwergencji; Konwergencja równoległa.

W tej części rozprawy omówiono kluczowe zagadnienia z zakresu teorii ekonomii związane z konwergencją gospodarczą i cenową. Te elementy stanowią fundament dla analiz przeprowadzonych w części analitycznej. Struktura tej sekcji opiera się na idei "od ogółu do szczegółu", co oznacza stopniowe wprowadzanie kolejnych pojęć i ich rozszerzeń. W zgodności z tą koncepcją, na początku prowadzone są ogólne rozważania dotyczące rozwoju i wzrostu gospodarczego oraz metod pomiaru tych zjawisk. Następnie przedstawiono wybrane modele wzrostu gospodarczego, które są bezpośrednio związane z hipotezą konwergencji, uwzględniając przy tym pewne ich modyfikacje. Uwzględniono także głosy krytyczne wobec hipotezy konwergencji oraz przeanalizowano konsekwencje krytyki dla rozwoju i ewolucji tego pojęcia. Kolejnym etapem było przedstawienie różnych typów konwergencji dochodowej, a następnie omówienie podstaw teoretycznych i pojęć związanych z konwergencją cenową. Na zakończenie części teoretycznej omówiono metody pomiaru wykorzystywane w badaniach nad konwergencją, zarówno dochodową, jak i cenową. Wybór tych metod oraz ich wyczerpujący opis zostały dostosowane do zakresu przeprowadzonych badań, które są szczegółowo opisane w części analitycznej.

Oceniając treść tej części rozprawy, warto podkreślić, że zjawisko konwergencji gospodarczej pełni istotną rolę w kształtowaniu i rozwijaniu modeli wzrostu gospodarczego w ramach teorii wzrostu. To pojęcie ma złożoną naturę i na przestrzeni wielu lat było definiowane na różne sposoby. Różnice te wynikały z perspektyw różnych badaczy, prób weryfikacji hipotez oraz ewolucji metod używanych do tych celów. Wykorzystywane metody badania konwergencji są również różnorodne pod względem poziomu złożoności. W ciągu lat ewolucja tych metod była związana z ewoluującym sposobem postrzegania tego zjawiska i postępem w dziedzinie metod statystycznych i ekonometrycznych. W związku z tym przedstawienie tych zagadnień w sposób syntetyczny a zarazem klarowny, jest zadaniem wymagającym. Autor rozprawy sprawnie uporał się z tym wyzwaniem. Część ta nie wywołuje większych zastrzeżeń, jej zawartość jest merytorycznie poprawna i logicznie spójna. Pozwala na właściwe sformułowanie celu pracy oraz określenie hipotez badawczych, których weryfikacja stanowi zasadniczym tematem części analitycznej. Dodatkowo, pomaga w lepszym zrozumieniu tych hipotez i adekwatnym do nich wyborze metod i narzędzi ekonometrycznych wykorzystywanych w procesie weryfikacji.

Podsumowując, treść tej części rozprawy wskazuje na wiedzę teoretyczną Autora w zakresie istoty i znaczenia konwergencji, a także na umiejętność krytycznej analizy zarówno

literatury zagranicznej, jak i krajowej, oraz na syntetyczne przedstawienie wyników takiej analizy. Te umiejętności są niezbędne do skutecznego prowadzenia samodzielnych prac naukowych.

Część analityczna pracy składa się również z sześciu rozdziałów: Wprowadzenie do założeń modelowych; Konwergencja w literaturze przedmiotu; Wizualna ocena konwergencji dochodowej oraz cenowej; Konwergencja dochodowa w grupie krajów Unii Europejskiej; Konwergencja cenowa w grupie krajów Unii Europejskiej; Równoległa konwergencja dochodowa oraz cenowa.

Na wstępie tej części pracy, szczegółowo i klarownie opisano procedurę badawczą, co zaowocowało wysoką oceną w sekcji poświęconej metodyce badań i źródłom informacji. Ponadto, dokonano przeglądu literatury krajowej i zagranicznej, uwzględniając prace, które nie były cytowane w części teoretycznej rozprawy. Następnie przedstawiono uzyskane wyniki z przeprowadzonych badań empirycznych. Rozpoczęto od omówienia wyników stosunkowo prostej analizy wizualnej, a następnie przedstawiono wyniki analiz, które przeprowadzono w celu weryfikacji postawionych hipotez badawczych.

W ramach tych analiz poddano weryfikacji występowanie konwergencji typu dochodowego w analizowanej grupie krajów członkowskich Unii Europejskiej, a konkretnie konwergencję typu β , σ i γ . Potwierdzono występowanie konwergencji dochodowej typu β i σ (co stanowi dwa najczęściej omawiane rodzaje konwergencji w literaturze przedmiotu) wśród analizowanych 26 gospodarek państw członkowskich Unii Europejskiej. Natomiast analiza konwergencji dochodowej typu γ , przeprowadzona za pomocą współczynnika konkordancji rang Kendalla, nie potwierdziła występowania tego typu konwergencji w badanej grupie gospodarek w całym okresie. W dalszej części pracy, podobnie jak w przypadku konwergencji dochodowej, przedstawiono wyniki badania konwergencji cenowej typu β , σ i γ , zarówno dla ogólnego poziomu cen, jak i w podziale na 12 działów klasyfikacji COICOP. Wyniki potwierdziły konwergencję typu β w przypadku cen, podczas gdy nie potwierdzono występowania konwergencji typu σ i γ dla ogólnego poziomu cen.

W ostatnim rozdziale części analitycznej pracy przedstawiono wyniki wykorzystania koncepcji konwergencji równoległej dochodów i cen. Analiza ta pozwoliła na porównanie tempa konwergencji obu tych zjawisk oraz na wyciągnięcie wniosków dotyczących porównania tempa zbieżności cen w poszczególnych działach COICOP względem tempa zbieżności poziomów PKB per capita.

W podsumowaniu pracy w sposób syntetyczny omówiono wyniki przeprowadzonych badań, odnosząc się szczegółowo do głównego celu pracy jak również postawionych hipotez badawczych oraz przedstawiono wynikające z nich wnioski. Wnioski zostały sformułowane logicznie i wynikają z treści pracy. Szkoda jednak, że Autor w tej części rozprawy nie pokusił się na wskazanie kierunków dalszych badań nad teoretycznymi i praktycznymi aspektami konwergencji.

6. Warstwa redakcyjno-edytorska

Pod względem redakcyjno-edytorskim praca nie budzi zastrzeżeń. Została starannie przygotowana zarówno pod kątem redakcyjnym, jak i edytorskim. Nie ma widocznych błędów związanych z interpunkcją, gramatyką ani stylistyką. Tekst jest czytelny i zrozumiały. Autor posługuje się poprawnym komunikatywnym językiem naukowym, co jest zgodne z wymaganiami pracy naukowej. Wszelkie pojęcia i terminy są stosowane w sposób zrozumiały i precyzyjny, co ułatwia czytelnikowi zrozumienie treści. Ilustracje graficzne oraz tabele są odpowiednio dobrane do treści i pomagają w lepszym zrozumieniu prezentowanych danych i wyników. Są one czytelne, mają opisy i numery, co ułatwia odnalezienie ich w tekście. Również same dane przedstawione w tabelach są czytelne i łatwe do interpretacji.

Podsumowując, rozprawa spełnia standardy pod względem redakcyjno-edytorskim. Tekst jest klarowny i zrozumiały, a użyty język naukowy jest poprawny. Ilustracje graficzne i tabele są odpowiednio przygotowane i pomagają czytelnikowi w lepszym zrozumieniu treści pracy. Autor wykazał się starannością i profesjonalizmem w przygotowaniu pracy naukowej. Niemniej jednak, jak w każdej pracy, tak i w tym przypadku, można odnaleźć pewne niedociągnięcia formalne, które podano poniżej (numery wierszy „od dołu” liczono bez uwzględniania przypisów):

- Str. 21, wiersz 6 od dołu. Zamiast „Robert Solow 1987r.” powinno być „Robert Solow w 1987 r.”.
- Str. 30, wiersz 8 od dołu. Zamiast „(k1)” powinno być „(k_1)”.
- Str. 30, wiersze 10 od dołu. Zamiast „(k2)” powinno być „(k_2)”.
- Str. 42, wiersze 4 od góry. Zamiast „pracy.a” powinno być „pracy.”.
- Str. 47, wiersze 7 od dołu. Zamiast „autorowi modelu tego modelu” powinno być „autorowi tego modelu”.

- Str. 51, wiersze 3 od dołu. Czy zamiast „konwergencji typu σ oraz σ ” nie powinno być „konwergencji typu β oraz γ ” ?
- Str. 79, wiersze 6 od góry. Zamiast „zwiąganu” powinno być „zbieganu”.
- Str. 116. Na rysunku 9.5 prawdopodobnie przez pomyłkę zamieszczono dwie identyczne mapy. Biorąc pod uwagę tekst w drugim akapicie na stronie 115, powinny być różne.

Wymienione uwagi szczegółowe nie umniejszają wartości pracy. Zostały sformułowane po to, aby pozwoliły Autorowi na udoskonalenie tekstu rozprawy w przypadku podjęcia decyzji o jej publikacji.

7. Uwagi, kwestie dyskusyjne i pytania

Przechodząc do uwag i kwestii dyskusyjnych, na wstępie warto podkreślić, że Autor z powodzeniem rozwiązał postawione problemy badawcze, osiągnął zamierzone cele badawcze oraz przeprowadził skuteczną weryfikację hipotez. W związku z tym, ogólna merytoryczna ocena rozprawy doktorskiej jest pozytywna. Niemniej jednak, w trakcie lektury pracy pojawiły się następujące uwagi:

- Jak już wcześniej wspomniano, struktura pracy jest poprawna i zgodna z przyjętą koncepcją badawczą. Niemniej jednak można by rozważyć redukcję liczby rozdziałów i zrezygnowanie z grupowania ich na część teoretyczną i część analityczną. Z korzyścią dla pracy byłoby np. połączenie w jeden rozdziału 1 z 2; 3 z 4; 7 z 8; 9 z 10 i 11 oraz pozostawieni rozdziałów 5, 6 i 12 w niezmienionej formie. Oczywiście połączonym rozdziałom można by nadać odpowiednie tytuły. Zadanie to nie byłoby zbyt trudne, ponieważ łączone rozdziały są dość zbliżone tematycznie.
- Na stronach 67 i 74 znajdują się szczegółowe omówienia testu istotności parametru t-Studenta oraz testu F dla dwóch wariancji. Są to testy powszechnie znane, których opis nie jest zazwyczaj wymagany w rozprawie doktorskiej. Jeżeli już to ich opis można było zamieścić w załączniku.
- W rozdziale siódmym są dwa podrozdziały o bardzo podobnych tytułach, tj. „7.2. Źródła i zakres wykorzystanych danych” i „7.3. Zakres wykorzystanych danych”. W zasadzie tytuł tego wcześniejszego sugeruje, że będzie on zawierał informacje podane w 7.3.

- Raczej niepotrzebne było zamieszczanie dwóch par bardzo podobnych rysunków, tj. 9.1 i 9.3 oraz 9.2 i 9.4. W zupełności wystarczyło zamieścić tylko rysunki 9.2 i 9.3.
- W interpretacji oszacowanych parametrów modelu (10.1) nie odniesiono się do oszacowań parametrów α_i oraz uwzględnionego w tym modelu efektu związanego ze światowym kryzysem finansowym.
- Na stronie 125, pod tabelą 10.2 znajduje się niezbyt fortunne sformułowanie cyt. „*Oszacowania parametrów modelu są istotne statystycznie, a uzyskane współczynniki determinacji R^2 oraz skorygowany współczynnik determinacji R^2 są wysokie (bliskie wartości 0,75).*” Sugeruje ono, że pożądaną wartością współczynnika determinacji jest 0,75 a nie wartość bliska 1.

Z pewnością większość z powyższych uwag wynika z faktu, że Autor podjął bardzo obszerne badania w swojej rozprawie doktorskiej. Z natury rzeczy konieczne było pominięcie niektórych wątków oraz bardziej szczegółowe rozwinięcie innych w ograniczonym zakresie, co mogło spowodować pewne nieścisłości i drobne błędy. Warto zaznaczyć, że wymienione uwagi krytyczne i polemiczne nie wpływają na ogólną pozytywną ocenę rozprawy. Raczej mają służyć jako wskazówki i inspiracje do dalszych prac badawczych Doktoranta.

Ponadto przy studiowaniu przedstawionej do recenzji pracy nasunęły się następujące problemy, do których warto ustosunkować się podczas jej publicznej obrony:

- Głównym tematem pracy jest analiza konwergencji dochodowej oraz konwergencji cenowej pomiędzy wybranymi krajami Unii Europejskiej, ich tempa oraz wzajemnych relacji. Niemniej jednak ciekawa byłaby analiza związku przyczynowo-skutkowego między konwergencją dochodową i konwergencją cenową. O czym wspomniano na stronie 47-mej pracy, stwierdzając, że temat ten wykracza poza jej ramy. Interesujące byłoby, gdyby Doktorant odniósł się do tego problemu, poruszając kwestie możliwości jednoznacznego ustalenia takiego związku oraz metod, które można zastosować w takiej analizie.
- W pracy konwergencja dochodowa oraz konwergencja cenowa prowadzona badana jest z wykorzystaniem wybranych narzędzi ekonometrycznych. Wspomniano (str.58) także o możliwości wykorzystania w tym względzie metod modelowania szeregów czasowych (w tym o analizie kointegracji), które też są zaliczanych do ekonometrii. Czy Doktorant widzi możliwości wykorzystania w badaniu konwergencji dochodowej i

cenowej statystycznych metod analizy wielowymiarowej, takich jak np. analiza skupień, analiza składowych głównych, czy zmienne syntetyczne?

8. Konkluzja

Biorąc pod uwagę wcześniej sformułowane uwagi i oceny pracy uwzględniające kryteria wskazane w punkcie 1 (Uwagi wstępne), tj. znaczenie podjętego problemu badawczego, poprawność w sformułowaniu celu i tez pracy, zastosowane metody badawcze, strukturę i stronę warsztatową rozprawy, stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr. Adama Staszczyka poświęcona została ważnemu problemowi z zakresu ekonomii. Jest ona wartościowym opracowaniem naukowym wzbogacającym wiedzę na temat analizy konwergencji dochodowej i cenowej. Stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wskazuje na odpowiedni poziom wiedzy teoretycznej Autora oraz na jego umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Wnosi istotne wartości merytoryczne, tak o charakterze poznawczym, jak i empirycznym, do nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia.

Reasumując, recenzowana rozprawa doktorska mgr. Adama Staszczyka pt. *„Analiza konwergencji dochodowej i cenowej wybranych krajów UE – ujęcie ekonometryczne”* spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim, wyrażone w Ustawie o tytule naukowym i stopniach naukowych i wnoszę o dopuszczenie jej do publicznej obrony.

